

Looduskaitsetöö lähteülesanne

Tööobjekti ID: 3411
Lähteülesande ID: 5477

Tööobjekti nimi: Hendrikhansu maakivipais 2

Tööobjekti paiknemine:

- 1) kaitstava loodusobjekti nimi: Vastavaid kattuvusi ei leitud
- 2) kaitstava loodusobjekti võõndite nimed: Vastavaid kattuvusi ei leitud
- 3) katastritunnus/ed: 10501:004:0072;
- 4) kvartal/id ja eraldis/ed: Vastavaid kattuvusi ei leitud

Töögrupp: Veekogude taastamistöö

Väärtuse seisund:

Hendrikhansu oja (VEE1136900) kuulub Pärnu jõe alamvesikonda suubudes Halliste jõkke. Oja pikkus on keskkonnaregistri järgi 20,7 km ja valgala 40,6 km². Ojal asub mitmeid inimtekkelisi takistusi. 2020. aastal läbi viidud jõgede inventuuris täheldasid ihtüoloogid, et lisaks suurematele inimtekkelistele paisudele (Hendrikhansu, Sarja, Veelikse) leidub ojal ka väiksemaid maakividest takistusi. Üks neist asub Penioja kinnistul (katastritunnus: 10501:004:0072) Pärnu–Valga mnt-st 0,37 km allavoolu (joonis 1), kus oja säng on mitme meetri pikkusel lõigul täidetud tihedalt kividega (joonis 2, 3, 4). Madalveeperioodil tehtud välitööde ajal ei põhjustanud kivid paisutust, kuid kujutasid endast kaladele läbimatut rändetõket nii üles- kui allavoolu liikumisel. Suure vooluhulga korral on takistus allavoolu rändel tõenäoliselt üsna kergesti, ülesvoolu aga raskesti ületatav.¹

Hendrikhansu ojast on uuringute tulemusena leitud järgmiseid kalaliike: ojasilm, teib, särg, roosärg, lepamaim, mudamaim, rünt, trulling, luukarits, haug ja luts. Kaladele ja ka teistele veeorganismidele on oluline liikuda vabalt erinevate oja osade vahel. Sindi paisu likvideerimise järgselt on läbi viidud seire Pärnu jõestikku kuuluvatel veekogudel ja uuritud nende kalastikulist potentsiaali ja uuringu käigus selgus, et Hendrikhansu oja on sobilik elupaigaks ja kudemispaigaks ka forellile kui eemaldada rändetõkked. Ning 2023. aasta seirepüükidel ka jõeforelle Hendrikhansust püüti.

Hendrikhansu oja hüdro-morfoloogilise terviklikkuse tagamise eesmärgil kavandab RMK Hendrikhansu maakivipaisu likvideerimist (sh on juba likvideeritud allavoolu üks kivipais ja projekteerimises on Hendrikhansu paisu likvideerimine). Paisu likvideerimisel on positiivne mõju nii kalade rändevõimalustele kui ka kogu oja ökoloogilise sidususe taastumisele.

Tööde detailne kirjeldus:

Hendrikhansu maakivipais koosneb erisuuruses kividest ja on planeeritud laiali hajutada käsitsi talgute korras. Tööde käigus ei muudeta tahkete ainete uputatavat mahtu vooluveekokku, sest

¹ Riigihange nr 196874 „Pärnu jõestiku jõgedes lõheliste inventuuride läbiviimine ning taastootmispotentsiaali ja potentsiaalsete kudealade kvaliteedi hinnangute koostamine ning parandusmeetmete väljatöötamine“. Aruanne. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut, Eesti Maaülikool, Eesti Loodushoiu Keskus. (Tartu 2020).

tegeletakse ainult olemasolevate kivide ümberpaigutamisega hajusalt paisust alla- ja ülesvoolu. Kivid tuleb paigutada juhuslikkuse alusel selliselt, et välditud on mitmest kivist rivi tekitamine ja saavutatud looduslik ilme. Kivipaisu asukohas vette kukkunud lamapuit säilitatakse jõe elupaigalise ja hüdro-morfoloogilise mitmekesistamise eesmärgil.

Ligipääs objektile toimub mööda kruusakattega Käärti – Seepa teed, mille äärde saab parkida autod. Masinatega jõe äärde liikumisel puudub vajadus ja seega ka raiet veekaitsevööndis ei ole tarvis teha.

Kuna Hendrikhansu maakivipaisust allavoolu paiknevate suuremate rändetakistuste lahendamine on alles tööprotsessis, siis maakivipaisu asukohas sügisel kudevate liikide esinemistõenäosus on väga väike. Sellest tulenevalt soovitakse tööd läbi viia oktoobris 2025. Lisaks on kivide ümberpaigutamisel tegemist väga lühiajalise häiringuga ning tahkete ainete uputav maht ei muutu ning sette alla kannet ei toimu-

Tööde mahud:

Töö ID	Töö	Maht	Ühik
12343	1161404 Veekogude taastamistöö tehislise rändetakistuste lammutamine	1.0	objekt

Piirangud (ajaline piirang, muinsuskaitseenõuded, infrastruktuuri kaitsevöönd jm):

Kirjeldus puudub

Keskkonnaameti kontaktisik: Kairit Kriis

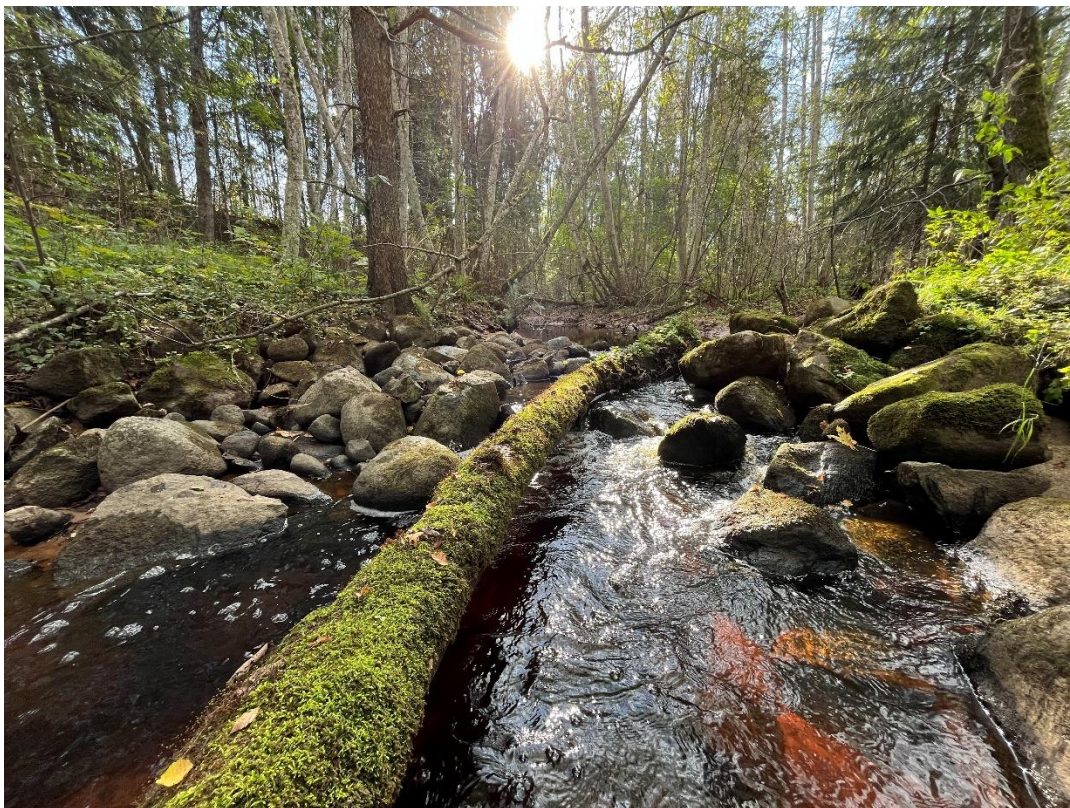
Lähteülesande koostaja: Anett Reilent

Kuupäev: 06.10.2025

Asukohakaardid ja fotod

Joonis 1. Hendrikhansu oja teise kivipaisu asendiplaan

Joonis 2. Vaade ülesvoolu Hendrikhansu oja teisele kivipaisule.

Joonis 3. Paremkaaldalt vaade kivipaisule.

Joonis 4. Vasakkaldalt vaade kivipaisule.